

RENESANSNI UMJETNIČKI OBRT U DALMACIJI

Nevenka Bezić-Božanić

Dalmatinski gradovi sa svojim starim kućama, utvrdama i crkvama kroz stoljeća povezani u skladne cjeline još i danas pokazuju koliko su njihovi stanovnici imali smisla i ukusa za usklađivanje pojedinih stilova i ukrašavanje sredine u kojoj su obitavali. I dok se arhitektura zbog otpornosti materijala unatoč raznim pregradnjama sačuvala do naših dana, jednako kao i djela likovnih umjetnosti — slike i skulpture, mahom čuvane u crkvama i samostanima i vezane uz pojedina šovanja svetaca, predmeti umjetničkog obrta većim su dijelom propali i nestali u vihoru vremena. Zbog trošnosti materijala, diobe nasljednika, nemarnosti, mode ili suvremenijih potreba, dalmatinske su kuće izgubile svoj namještaj, tkanine, posuđe i ostale sitne predmete koji su stoljećima sačinjavali njihovu unutrašnjost. Podatke o tim predmetima možemo, iako šturo spomenute, naći u inventarima pojedinih kuća, oporukama ili popisu miraza, koji se sačuvaše u arhivima, a jednako tako ponekad ih spominju u svojim djelima književnici, ili su pak neki od njih prikazani na djelima likovnih umjetnika.¹⁾ Tek poneki predmet zabačen u potkrovlju i konobi, ili pak cijenjen kao obiteljska uspomena, dopro je do naših dana.

Sličnu sudbinu doživjeli su i crkveni predmeti umjetničkog obrta. Tkanine su se prekrajale, trošni dijelovi bacali, stari metalni predmeti pretapali u nove, crvotočno drvo palilo, a umjetnički izrađeni kožni antependiji i jastuci potamnili od dima svijeća bacali su se u potkrovlja i sakristije, iz kojih se negdje izvukao tek poneki ulomak. Stari inventari pojedinih crkava i biskupske vizitacije²⁾ donose popise umjetnina koje su posjedovale crkve, i danas sa žalošću moramo misliti o svim onim djelima koja su na razne načine bivala uništavana ili su pak nestala iz naših sredina u prošlom ili početkom ovog stoljeća ukradena ili prodana od nesavjesnih pojedinaca, da bi se za dobivena sredstva mogli kupiti novi i naoko blještaviji predmeti.

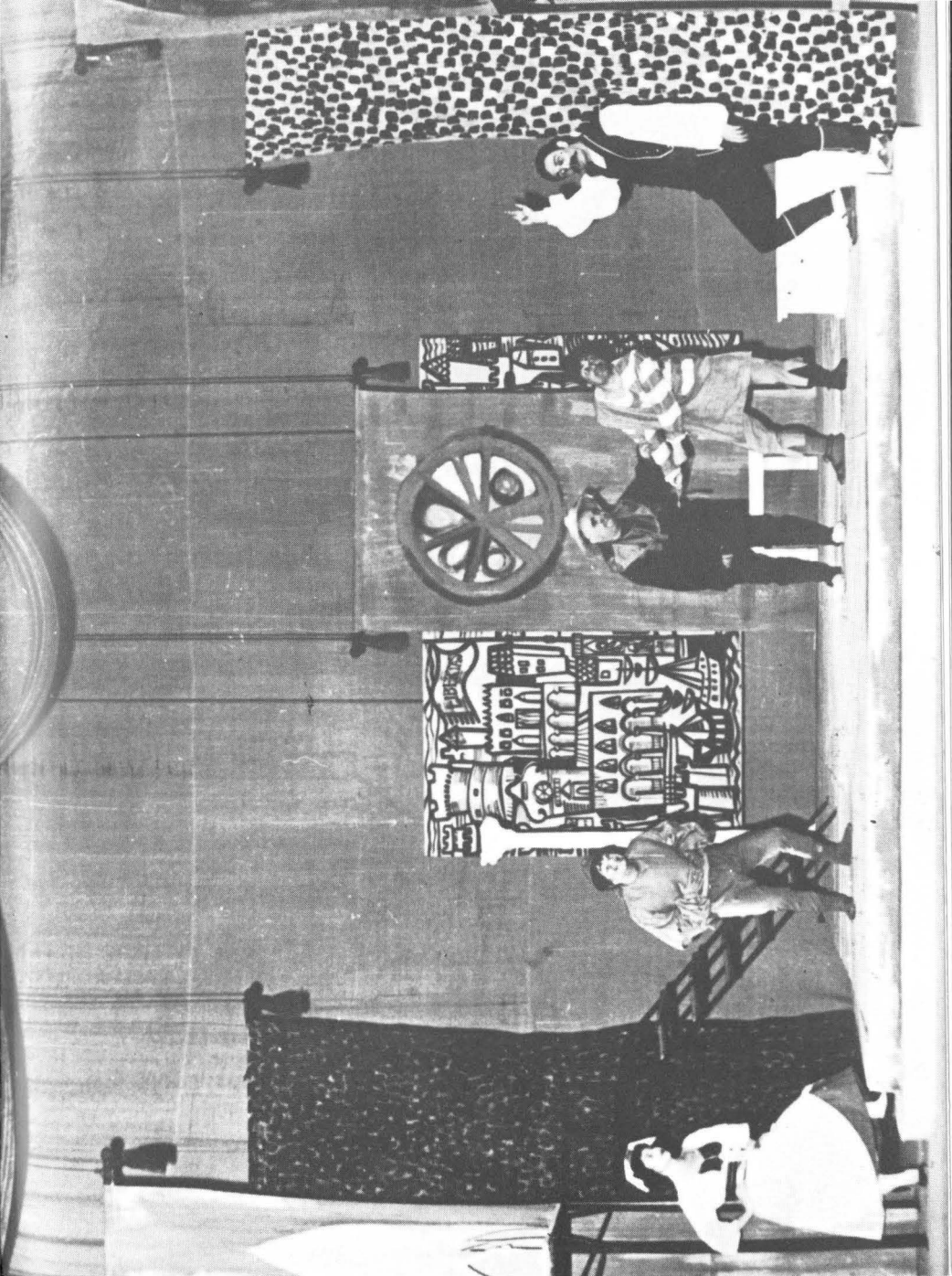
Uz spomenutu arhivsku građu za povijest umjetničkog obrta u Dalmaciji neobično su značajni i razni notarski spisi, koji otkrivaju čitav niz imena domaćih zanatlija i razne predmete izrađivane u njihovim radionicama. Oni nam jednako tako otkrivaju i široku razgranatost raznih zanata u dalmatinskim gradovima,³⁾ čijim građanima i nije bilo potrebno da odlaze u tuđinu kako bi se opskrbili namještajem, raznim metalnim i ostalim predmetima potrebnim za opremu jedne kuće. Jednako tako arhivski spisi otkrivaju nam i razgranatu trgovinu na Jadranu, gdje su se ukrštavali putovi Istoka i Zapada, i obrnuto uzduž obale ili pak s obale karavanama u unutrašnjost.⁴⁾ Stoga je i sasvim razumljivo da renesansni čovjek rado unosi u svoje kuće uz tvorevine domaćih zanatlija predmete sa Zapada i s Istoka. Žive trgovačke veze između Dalmacije i Turske te razdoblje turske vladavine u dalmatinskom zaleđu ostavili su svoje tragove i u kulturi stanovanja dalmatinskih gradova u doba renesanse. Posebno se to odrazilo u Dubrovniku,⁴⁾ ali se orijentalni predmeti spominju u Splitu,⁵⁾ Šibeniku⁶⁾ i ostalim dalmatinskim gradovima, a vjerojatno će buduća arhivska istraživanja otkriti još više takvih podataka koji će još jače osvijetliti i ovo razdoblje povijesti naše kulture. Iz Turske su se najčešće izvezile prostirke, pokrivači za krevete, razno posuđe, predmeti od kože, nakit i drugo. Na isti način nalazimo u to vrijeme i poneki predmet iz Sjeverne Afrike,⁷⁾ Sirije,⁸⁾ pa čak i daleke Indije.⁹⁾

Sa Zapada pak stizali su razni predmeti iz susjedne Italije,¹⁰⁾ Španjolske,¹¹⁾ Ugarske,¹²⁾ Njemačke¹³⁾ te ostalih sjevernih zemalja. Takvi predmeti, vjerojatno zbog svoje rijetkosti a i materijalne vrijednosti, često uz naziv imaju i oznaku porijekla. Vjerojatno zbog potražnje tih predmeta i naši su zanatlije pokušali izrađivati slične, koji se u inventarima

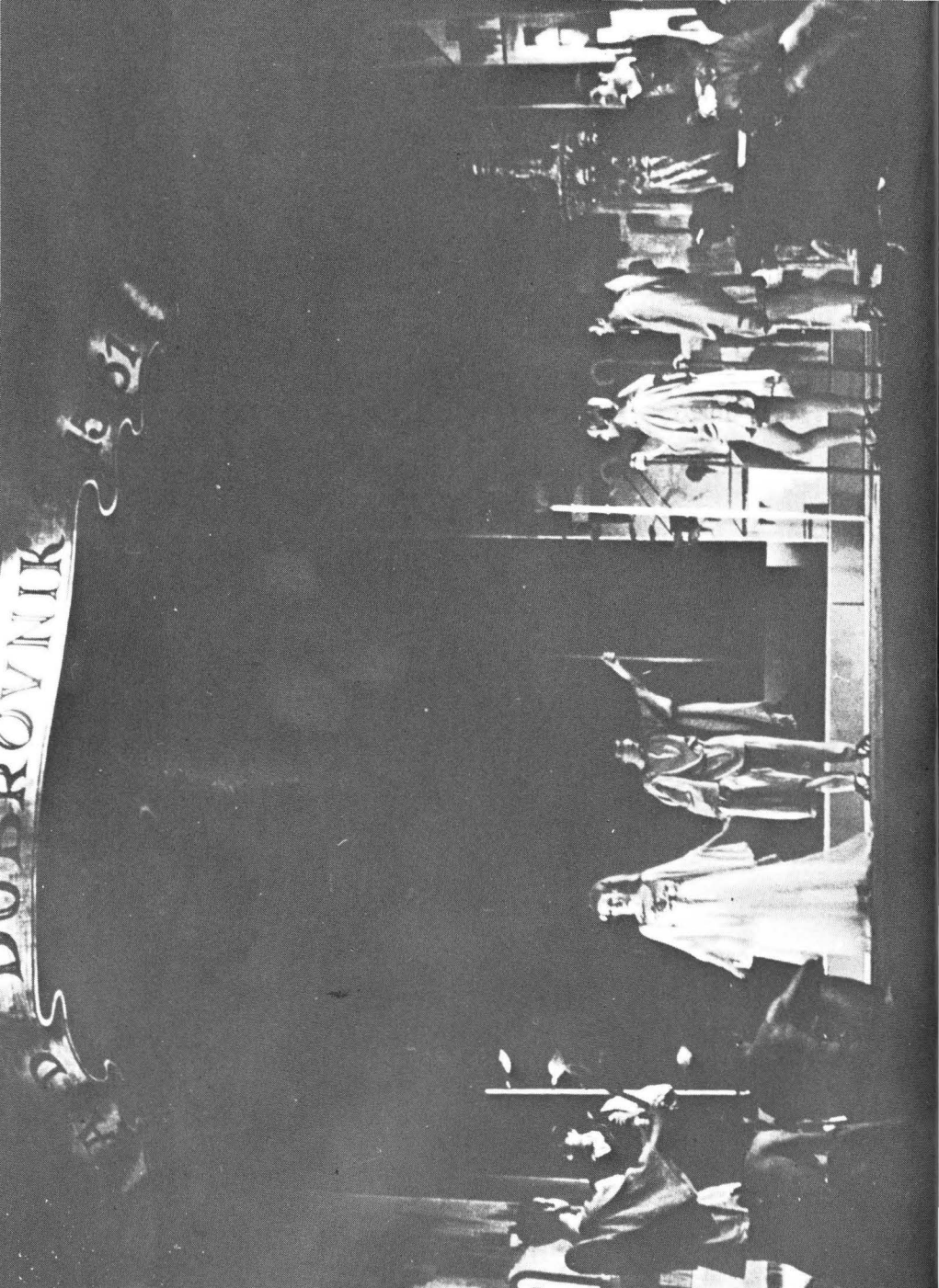
spominju na turski,⁴⁴) ugarski⁴⁵) ili njemački način,⁴⁶) koristeći se zacijelo pri tom ustaljenim oblicima tih predmeta, kojima su zatim vjerojatno davali i neki svoj osobiti pečat.

Stoljećima je jedan od najznačajnijih i najrazvijenijih umjetničkih zanata na našem primorju bio zlatarski, koji je ostavio svoje tragove i u razdoblju renesanse, a iz arhivskih spisa poznata su nam imena zlatara i njihova djelatnost, no njihovi su radovi samo manjim dijelom sačuvani.

Tako je poznato da je istaknuti zlatar Marin Keraković, koji je krajem XV i početkom XVI stoljeća imao u Dubrovniku svoju radionicu, kovao najrazličitije srebrne predmete. Godine 1500. obavezao se Antunu Vidaliju iz Apulije da će mu skovati posudu za umivanje s raznim životinjskim prizorima, četiri zdjele i solnicu, a godine 1502. skovao je dvanaest tanjura od srebra, koje je Dubrovačka Republika poslala na dar ugarskom kralju Ladislavu.⁴⁷) Osim Kerakovića u Dubrovniku se 1503. godine spominje Frano Teutonicus, slijedeće godine Antun sin istaknutog zlatara i medaljara Pavka Antojevića,⁴⁸) zatim Pavao⁴⁹) i Petar Fortis, koji je radio i u Mlecima, pa je za vjenčanje španjolskog kralja Federika II, a po naruđbi Dubrovačke Republike skovao četiri pozlaćena vrča ukrašena reljefima te posude za umivanje.²⁰) Godine 1511. i 1512. spominju se i dva zlatara Grka Antun i Andrija,²¹) a 1512. zlatar Pavao Marinović ima u svojoj radionici učenika Dobrašina Radonjića iz Goražda.²²) Godine 1537. spominje se dubrovački kovač zlata Andrija Matejević u Beogradu²³) a 1540. godine u Dubrovniku se spominje zlatar Andrija²⁴) te dva dominikanca Donat i Jerolim, koji se također bave tim zanatom.²⁵) Godine 1541. spominje se Šimun Andrijin,²⁶) 1541. Marko iz Raba,²⁷) a 1543. Bartul Baptiste iz Bologne,²⁸) koji je pozlatio neke predmete u stolnoj crkvi, te Juraj Franov²⁹) sa svojim učenikom Marinom Dobrovidovićem iz Konjica. Godine 1545. spominje se zlatar Vlaho,³¹) a 1574. Ivan Pavlov izradio je škrinjicu od sedefa ukrašenu srebrom i obloženu crnim baršunom trgovcu bisera Salamunu Kalfoniju.³¹) Iste godine Ivan Vitov skovao je srebrne zdjele koje je Dubrovačka Republika slala svake godine na dar sultanu u Tursku,³²) te Luka Petrov sa svojim učenikom Stjepanom Petrovićem iz Primorja. Godine 1575. u Dubrovniku radi Ilija Markov iz Korčule,³³) 1577. Marin Pavlović,³⁴) 1578. Nikola Jakovljević i njegov učenik Nikola Radov, te 1582. Nikola Ivanov sa učenikom Andrijom Pavlovim iz Trebinja.³⁵)

DO ROVNÍK

Početak XVI stoljeća spominju se u Splitu zlatari Antun iz Brescie, Jakov Tome Pive i Ivan Blažov,³⁶⁾ a među njima se najviše ističe Petar Zakočević, koji je kovao razne srebrne predmete i nakit te imao više učenika u svojoj radionici.³⁷⁾ U popisu imanja Antuna Kapogroso iz 1518. godine posebno se spominju srebrne igle i prstenovi koje je on kovao. U popisu stanovništva grada Splita 1507. godine spominju se zlatari Nikora Golomido i Frano³⁸⁾, a 1508. spominje se zlatar Bernardin Tercago pri procjeni nakita Jelene Cindro.³⁹⁾ Godine 1514. spominje se Jerolim Radunčić, 1517. Petar Pavličić,⁴⁰⁾ 1518. Petar Radmilov i Petar Mladinić,⁴¹⁾ a 1540. Mato Blažić sa svojim učenicom Mihovilom iz Poljica.⁴²⁾ Godine 1552. spominje se Stjepan Gojaković, a 1564. sin mu Jakov. Godine 1564. radio je u Splitu i Sinju zlatar Ivan Dubrovčanin i Ludovik Arnirov. Godine 1565. obavezao se Duje Babić da će popraviti i posrebiti procesionalni i pogrebni križ iz stolne crkve, a zatim se spominje na radu u Apuliji. Slijedeće godine radi u Splitu Jakov a Cecca koji je prema nadimku vjerojatno rezao kalupe u kovnici novca, a 1569. oženio se Frano iz Zadra Frankom udovicom splitskog plemića Ivana de Benedictis. Godine 1572. radio je za riznicu stolne crkve Mato Gibbo ili Gobbo,⁴³⁾ a 1595. spominje se Pavao Bugardellus.⁴⁴⁾

U Trogiru se 1507. godine spominje zlatar Nikola Vuković koji radi neke predmete za stolnu crkvu.⁴⁵⁾

Početak XVI stoljeća u Šibeniku se spominje Andrija Čimaturović⁴⁶⁾ sa svojim učenicom Bartulom, gdje kuje kaleže, a 1501. godine Šibenčanin Petar Ivanov Nigro⁴⁷⁾ radi u svome rodnom gradu i u Zadru. Godine 1502. spominje se zlatar Julijan i Stjepan Trifunić, 1504. Zoilo Stjepanov, a 1508. Nikola Jakšić, koji je pozlatio pet svijećnjaka od srebra za crkvu sv. Nikole u Pokrovniku. Dvije godine kasnije spominje se kao superior Nove crkve. Godine 1516. radi u Šibeniku Splitsčanin Nikola Veseljković, koji je za neku crkvu u Kninu izradio kalež, a 1525. i 1533. spominje se Jakov Tošić. Godine 1526. radi u gradu Stjepan Sarančić, slijedeće godine spominje se Andrija Jakšić, a 1528. je Matej Lucijanov pozlatio raspelo Nove crkve. Srebrninu u istoj crkvi popravlja 1564. godine zlatar Stjepan Jakšić, a 1562. godine Šibenčanin Bernard Bosnić odlazi na rad u Mletke. Godine 1571. spominje se Stjepan Malipiero, 1575. Ivan Nicolotti, 1577. Ivan Bile, 1589. Juraj Ivanić, Juraj iz Bosne zvan Bošnjak došao je 1589. iz Omiša u Šibenik, a 1590. tu radi i zlatar Julije.⁴⁸⁾

U Zadru se 1503. godine spominje zlatar Donat Zlatarić,⁴⁹⁾ 1509. Matej iz Krbave,⁵⁰⁾ 1511. Grgur Danović,⁵¹⁾ a Matej Zadrani radi tokom toga stoljeća u Ravenni.⁵²⁾

U Hvaru se 1544. godine spominju dubrovački zlatari Frano i Nikola Maršić te Frano Florijev,⁵³⁾ koji se 1538. godine spominje i na otoku Visu. Na tom otoku spominje se 1540. godine i zlatar Andrija.⁵⁴⁾ Na otoku Korčuli spominju se tokom stoljeća zlatari Vicko i Tomo.⁵⁵⁾

No uz imena tih majstora čiji radovi nisu stigli do naših dana, a nije isključeno da se poneki od njih i krije po dalmatinskim crkvama i riznicama, sačuvalo se nekoliko predmeta potpisanih od pojedinih zlatara. Većina dalmatinskih zlatara čija su nam djela poznata i mnogi zapadnoevropski radili su još u prvoj polovici XVI stoljeća u tradicionalnim oblicima cvjetne gotike, ali se u pojedinim detaljima pomalo pojavljuje i renesansni ukras.

Jedan od najznačajnijih radova iz tog vremena je štap hvarskog biskupa Frana Pritića, koji je 1509. godine skovao zlatar Pavao Dubravčić iz Knina. Kuka štapa je savijena u obliku zmije, a sred kuke je prizor krunjenja Bogorodice.⁵⁶⁾

U kasnogotičkom obliku skovan je i kalež koji je za splitskog plemića Frana Papalića skovao zadarski zlatar Matij Dragonjić negdje oko 1561. do 1565. godine kad je taj istaknuti majstor djelovao u Splitu. No iako je po svom obliku gotički, pojedini detalji, kao savijena lozica, stilizirani cvjetovi i okrugli medaljoni, otkrivaju kao i na Dubravčićevom štapu da su dalmatinski zlatari u to vrijeme već dobro poznavali dostignuća renesansne skulpture i ukrasa. Na kaležu su u medaljonima prikazani prizori iz stigmatizacije sv. Franje te grb obitelji Papalić. U vrijeme svog djelovanja u Splitu 1565. godine obavezao se bračkom plemiću Mati Filipu da će mu skovati svetohranište, a iz arhivskih spisa je poznato da je kao i ostali dalmatinski zlatari izrađivao i nakit.⁵⁷⁾

U Šibeniku su poznati radovi zlatara Horacija Fortezze. To su srebrne aplike na matrikulama bratovština sv. Barbare, sv. Duha i sv. Ivana, na kojima je utisnuo i svoje ime, a pripisuje mu se i aplike na matrikuli šibenskih obučara, jer je iz dokumenata poznato da je za nju dobio srebro od bratima. U mletačkom muzeju Correr čuva se srebrni vrč i zdjela koje je on skovao i potpisao, a jednako je tako njegov rad i mjedena zdjela s potpisom iz 1562. godine u Kensington muzeju u Londonu.⁵⁸⁾

U renesansnom Zadru radi zlatar Toma Martinov ili Martinušević, koji je reljefima ukrasio unutrašnjost srebrne rake sv. Šimuna u isto-

imenoj crkvi.⁵⁹) On se spominje 1527. godine u popisu stanovnika Zadra, a 1531. godine već je mrtav. Zlatari Mate Boričević i sin mu Luka⁶⁰) upisali su svoja imena 1564. godine u srebrni okov ukrašen reljefnim svećakim i anđeoskim likovima za sliku Gospe u crkvi sv. Matije u predgrađu Varoš u Zadru, koji se sačuvao u crkvi sv. Šimuna. U istoj crkvi čuva se i rad zlatara Stjepana Venčuna iz 1597. godine. To su aplikne na matrikuli u crkvi sv. Šimuna, okov na Gospinoj slici u stolnoj crkvi i križ u Ninu.⁶¹)

U riznici stolne crkve u Dubrovniku čuva se od srebra skovani i pozlaćeni križ kasnogotičkog oblika ukrašen reljefnim likovima u stilu renesanse u koji je umetnuto drvo Kristova križa. Prema sačuvanoj arhivskoj ispravi taj križ je zacijelo djelo zlatara Jerolima Matova, koji je 1536. godine potvrdio da je za križ s Kristovim drvom primio pedeset dukata.⁶²) Slično je izrađen i srebrni procesionalni križ koji je za župsku crkvu u Lastovu skovao zlatar Marul Ivaneo.⁶³) U istoj crkvi čuva se gotičko-renesansni kalež s dubrovačkim žigom i utisnutim slovom P, koji je zasigurno početno slovo imena ili prezimena nepoznatog dubrovačkog zlatara, a jednako tako skovana je i srebrna lađica na kojoj uz žig stoje i dva slova AB, pa nije isključeno da je ta lađica djelo jednog od dvojice dubrovačkih zlatara Andrije Bogdanovića zvanog Karlović⁶⁴) ili Antuna Bratičevića, čija je djelatnost poznata u Dubrovniku početkom XVI stoljeća.

Od radova stranih zlatara treba istaći srebrni krčag i posudu za pranje ruku iz riznice stolne crkve u Dubrovniku, vjerojatno iz radionice austrijske zlatarske obitelji Jamnitzer s kraja XV ili početka XVI stoljeća.⁶⁵) U splitskoj stolnoj crkvi čuva se pak srebrna pokaznica, koju je 1532. godine poklonila Katarina žena Žarka Dražojevića, a djelo je mletačkog zlatara Vittoria de Angelisa.⁶⁶) Jednako značajno djelo kasnorenesansnog zlatarstva je i srebrni procesionalni križ, na temelju stilske analize pripisan talijanskom kiparu Tizianu Aspettiju u župskoj crkvi u Vrboskoj na otoku Hvaru.⁶⁷) Nije isključeno da njegovoj radionici pripada i srebrni procesionalni križ u župskoj crkvi u Jelsi, koji ima više odlika Tizianove radionice.⁶⁸)

U dalmatinskim crkvama i riznicama čuva se više renesansnih srebrnih predmeta kao što su križevi, moćnici, kaleži, kutije za hostiju, predočnice i svijećnjaci,⁶⁹) neki su od njih djela nepoznatih domaćih zlatara, a drugi opet imaju mletački žig. Potkraj XVI stoljeća domaće zlatarstvo pomalo opada, pa se sve više takvih predmeta najčešće uvozi iz

susjedne Italije. Između tih predmeta treba istaći i one dubrovačkih iako nepoznatih zlatara sa žigom Republike, kao što je srebrna zdjelica sa životinjskim prizorima i ukrasom renesansne lozice iz manastira Savine u Herceg-Novom, srebrna ruka — kazalo za čitanje u jevrejskoj sinagogi u Dubrovniku, te srebrne korice za knjigu u Župskom uredu u Stonu.⁷⁰⁾

U Kaptolskoj knjižici u Korčuli čuva se bilježnica crteža raznih renesansnih i baroknih ukrasa, a između njih crteži renesansnih vrčeva i zdjela, koji su zacijelo služili kao uzorci zlatarima.⁷¹⁾ Pa kako ti predmeti nisu sačuvani, možemo barem na osnovu njih zamisliti kako su izgledala ta djela naših majstora, koje je Republika slala na evropske dvorove.

Uz zlatare tokom XVI stoljeća su djelovali i razni zanatlije metalske struke, koji jednim dijelom također pripadaju umjetničkim zanatima. To su kotlari, koji su izrađivali bakreno posuđe potrebno svakom domaćinstvu, majstori oružja čije je oružje bilo ukrašeno sedefom i okovano srebrom, majstori za izradu topova i zvona te ljevači kositra, koji su lijevali tanjure, krčage i razne sitne predmete.

U Dubrovniku se u XVI stoljeću spominju bakrokovači Alvis Ivanov de Luga iz Milana, Pavle Valentinović i Ivan Vlatković, oklopari Juraj iz Verone, Marin i Matij Gabrielis iz Milana, kositlari Bartul iz Verone, Bartul de Beraia, Mihovil Jakšić, Luka Vitković iz Konavala i drugi. U Zadru se spominju sabljari Mato Miličević i Damjan Porilović, u Šibeniku i Splitu spominju se brojni kovači. Od ljevača topova i zvona dosada su najpoznatiji oni koji su bili u službi Dubrovačke Republike. To su Virginije Alberghetti, Antun iz Padove, Ivan Coltello, Hanibal Burgognone, Radovan Radibratović, Jakov Vitalis iz Cremona, koji je 1571. godine izlio top s renesansnim ukrasima, Frano Antica s Lastova ljevač zvona za crkvicu Miha Pracata na otoku Lopudu, onog za crkvu sv. Elizabete na Pilama u Dubrovniku i franjevačke crkve u Slanome.⁷²⁾ No svakako najpoznatiji je ljevač zvona i topova na našoj obali Ivan Krstitelj de Tollis iz Raba, koji je došao u službu Republike 1505. godine i u svoju radionicu primao brojne učenike i suradnike. Nekoliko njegovih sačuvanih zvona i top kolubrina bogato su ukrašeni renesansnim reljefnim ukrasom.⁷³⁾ Krajem XVI stoljeća u Dalmaciji radi Ivan Antun Ton i brat mu Krstitelj iz Mletaka, koji su izlili više zvona za Lopud, Ston, Novigrad, Šibenik i Pag.⁷⁴⁾ U Šibeniku se pak spominje 1521. godine ljevač Mato Spironi.⁷⁵⁾

Iz vremena renesanse sačuvalo se više predmeta lijevanih od bronce i iskucanih od mjedi i bakra. U župskoj crkvi u Lastovu čuva se brončana posuda za blagoslovljenu vodu ukrašena reljefnim ukrasima, koju je svom rodnom mjestu poklonio poznati tiskar inkunabula Dobre Dobričević, jedna od najljepših umjetnina ove vrste kod nas, a lijevača bi zacijelo trebalo potražiti među poznatim lijevačima toga vremena u Italiji. Njegov poklon je vjerojatno još jedna slična vaza, ali se nažalost sačuvala samo djelomično.⁷⁶⁾ U istoj crkvi čuva se veliki mjedeni viseći svijećnjak iz XVI stoljeća, koji je stigao na Lastovo negdje sa sjevera Evrope, vjerojatno iz Lübecka, gdje je u to vrijeme bilo središte njihove izradbe. To je dosada jedini poznati svijećnjak iz tog vremena u Dalmaciji, ali nije isključeno da će se na temelju stilske analize i potanjih istraživanja otkriti još poneki primjerak. Možda bi se i ovaj rijetki svijećnjak mogao povezati također uz ime uglednog otočanina Dobričevića, koji je češće bogato darivao svoj rodni kraj.⁷⁷⁾ U Korčuli, Bolu na otoku Braču i u Splitu sačuvala su se bogato ukrašena brončana kucala s ljudskim likovima i biljnim ukrasima koja se pripisuju radionici kasnorenesansnog mletačkog majstora Alesandra Vittorije. Na otoku Visu čuvaju se dva brončana kipa krilatih anđela iz radionice genoveškog renesansnog kipara Nikole Roccatagliate, koji je u Mlecima radio krajem XVI i početkom XVII stoljeća.⁷⁸⁾

U Opatskoj zbirci u Korčuli i Kneževom dvoru u Dubrovniku čuvaju se renesansne bakrene posude za pranje, rijetki primjerci najčešće poznati samo iz popisa kuća XVI stoljeća, a inače nezamjenjiv predmet u svakoj kući.⁷⁹⁾ Od kućnog metalnog posuđa toga vremena sačuvalo se još veći broj mjedenih pladnjeva ukrašenih reljefima sa figuralnim, biljnim i geometrijskim ukrasom, danas najčešće u crkvenoj upotrebi, ili pak u ponekoj privatnoj zbirci. Ovi pladnjevi proizvodili su se na više mjesta u Njemačkoj, a najpoznatija je bila radionica u Nürnbergu. U naše krajeve su se zacijelo uvozili u velikom broju jer ih nalazimo sačuvane u više mjesta u Dalmaciji od Zadra do Dubrovnika.⁸⁰⁾

I dalmatinsko se drvorezbarstvo razvija još početkom XVI stoljeća u tradicionalnim gotičkim oblicima, ali se najčešće u oblikovanju likova osjeća novi duh renesanse. Drvorezbari su se često u svom radu povezivali sa slikarima i za njih rezbarili poliptihe i krilne oltare koji su se izvozili u susjednu Italiju. Među poznatijim dalmatinskim drvorezbarima je svakako Korčulanin Frano Čiočić, koji je izdjelao više drvenih kipova svetaca, a 1578. godine, zajedno sa zadarskim rezbarom Antunom Spiom,

korska sjedala u franjevačkoj crkvi u Hvaru.⁸¹⁾ U Dubrovniku se spominju 1504. godine Medo Miličević, koji je radio zajedno sa slikarom Vlahom Božidarevićem u Viesteu, 1512. Marin Radetić zvan Pleska, 1512. Petar Radončević, 1522. Petar Stjepanović, 1532. Jakov, Juraj i Pavao, 1558. Petar Gallus koji je izdjelao stalak za čitanje poslanica i evanđelja u crkvi sv. Vlaha, Luka Venturić koji se 1569. godine obavezao da će u drvu izraditi i oslikati oltar u crkvi sv. Vlaha u Stonu, a 1573. tabernakul za franjevačku crkvu u Dubrovniku, 1580. Šimun Radin, 1584. Franjo Ivanov i Stjepan Vukašinović izradili su oltar u crkvi sv. Petra, Lovre i Andrije, 1592. Maroje radi na oltaru sv. Jurja na Pilama, a u istoj crkvi radi kapitele i stupove Bernard tokar. Godine 1588. radi drvodjelac Radohnić na ljetnikovcu Vice Stjepovića Skočibuhe u Tri Crkve, drvorezbari Bartul Baptista i Kristofor iz Francuske rezbarili su ukrase na krmi ratne fuste Dubrovačke Republike, a drvorezbarskim radovima bavili su se i slikari Šimun Ferić i Petar Radonjić, koji se 1521. godine obavezao Franu Tudiziću, da će mu izraditi tri škrinje i na njima naslikati ruže, stupiće i grb raznim bojama i zlatom.⁸²⁾ U Stonu se u XVI stoljeću spominju drvodjelci Đuro Burušić i Petar,⁸³⁾ u Splitu Antun Rudičić i Kuzma,⁸⁴⁾ u Trogiru Petar i Ivan Spavento,⁸⁵⁾ u Zadru Šimun, u Omišu Franjo⁸⁶⁾ i dr. Godine 1552. Venturin Donatov izrezbario je korska sjedala u stolnoj crkvi u Korčuli, koja su kasnije zamijenjena novima,⁸⁷⁾ a 1572. Markantonio iz Mletaka popravlja korska sjedala u stolnoj crkvi u Hvaru, gdje se spominju drvodjelci Mihovil Rudinić i Petar.⁸⁸⁾

U muzeju Kneževa dvora u Dubrovniku sačuvali su se ulomci gotičko-renesansnog drvenog vijenca, koji je nekoć bio izrezbaren za palaču dubrovačke obitelji Tudizić sagrađenu negdje u prvoj polovici XVI stoljeća. Takvih drvenih vijenaca i stropova bilo je u mnogim dalmatinskim kućama, pa i crkvama, ali je kasnijim pregrađivanjima ta drvenarija najčešće bila uništena. O njima možemo tek nešto поближе doznati iz sačuvanih ugovora za izgradnju kuća, posebno u Dubrovniku,⁸⁹⁾ a jedan od najbolje sačuvanih renesansnih drvenih stropova sačuvao se u Hvaru.⁹⁰⁾

Po dalmatinskim crkvama propalo je više renesansnih drvenih oltara i korskih sjedala čije postojanje bilježi samo poneki arhivski podatak, no ipak ih još u nekim mjestima nalazimo, pa na njima možemo uočiti vrsnoću i djelatnost naših majstora toga vremena.⁹¹⁾

Prema sačuvanoj arhivskoj građi renesansni drvorezbari i drvodjelci bavili su se različitim poslovima: ukrašavali su rezbarenim ukrasima unu-

trašnjost kuća i crkava, rezbarili ukrasne detalje na brodovima, radili drvene štitive, izrađivali škrinje i ukrašavali ih raznim ukrasima, rezbarili okvire za slike, radili razni namještaj.^{91a)}

Renesansno umjetničko vezivo sačuvalo se samo na misnoj odjeći, i to u obliku vezenih traka ili četverokuta s prikazom likova svetaca.⁹²⁾ U arhivskoj građi su se u novije vrijeme otkrila u Dubrovniku imena nekolicine majstora poznatih pod imenom *rechamator* i *acupictor* — slikar iglom. U XVI stoljeću tim se poslom bave Marin Damjanović, Petar Stipanović i Antun Hamzić, kojemu se pripisuje sačuvana planita u samostanu Male braće u Dubrovniku.⁹³⁾ Oni su vezli ne samo spomenutu crkvenu odjeću već i pokrivače, zastave te raznu mušku i žensku odjeću. No i renesansna žena je umjela vesti, o čemu naj slikovitije govori pjesma hvarskog pjesnika Hanibala Lucića, koji je opisao veziva Milice, kćerke trogirskog plemića Jerolima Čipika.⁹⁴⁾

Arhivski spisi otkrivaju nam i upotrebu goblena u dalmatinskim kućama i crkvama, ali se ni oni nisu sačuvali do naših dana.⁹⁵⁾ Jednako tako u doba renesanse izrađivala se i čipka a sačuvani primjerci čipke »na batiće« i čipke »na iglu« nalaze se u Hvaru, Zadru,⁹⁶⁾ Trogiru i Dubrovniku.⁹⁷⁾

Renesansne tkanine sačuvale su se samo ponegdje i to u misnom ruhu. Razne vrste sukna proizvodile su se u XVI stoljeću u Dubrovniku, ali svilarstvo,⁹⁸⁾ iako je bilo pokušaja, nikad se nije jače razvilo. Stoga su se fine tkanine uvozile sa strane, o čemu govore brojni arhivski podaci. Između tih tkanina ističe se danas nažalost već vrlo trošan ljubičasti plašt od svilenog brokata s grbom biskupa Cedulina u stolnoj crkvi u Hvaru. U Franjevačkom samostanu u Zaostrogu čuvaju se iz tog vremena dvije planite, jedna od turske svile, a druga od baršuna s ukrasima stiliziranih cvjetova.

Zahvaljujući arheološkim istraživanjima u Zadru,⁹⁹⁾ Splitu¹⁰⁰⁾ i Šibeniku,¹⁰¹⁾ dobili smo potpuniju sliku upotrebe majolike u našim krajevima. Iako je iz arhivskih spisa poznato poneko ime domaćeg lončara, a i neki pronađeni ulomci govore o njihovoj proizvodnji, među nađenim komadima nalazimo najviše uvezene renesansne majolike iz Faenze i Venecije, Urbina i Ferrare. Nađen je i poneki primjerak iz Španije, a iz arhivskih zapisa poznato da se majolika uvozila u dalmatinske gradove i iz Apulije.¹⁰²⁾ U Dubrovniku se u toku XVI stoljeća spominju lončari Franjo, Marko, Ivan, Julijan, Petar i Renaldo kao članovi bratovštine slikara,¹⁰³⁾ a Franjo Grecho majstor za izradu majolike radio je 1588. godine na kući

Vica Stjepovića Skočibuhe u Tri Crkve.¹⁰⁴) Lončara Dživa spominje i dubrovački pjesnik Nikola Nalješković u komediji sedmoj:

Dživo:

*Kad počne mazati oni nje obraz star,
veće kole strati nego Dživo bokarar.¹⁰⁵)*

U Šibeniku se u to vrijeme spominje lončar Šimun iz Venecije,¹⁰⁶) a lončar Orević na otoku Ižu,¹⁰⁷) koji je još i danas poznat po tom zanatu. Kad se bolje prouči arhivska građa, zacijelo će se otkriti i više njihovih imena, a možda i djelatnost.

Zbog krhkosti materijala renesansno staklo gotovo i nije došlo do naših dana, tek samo poneki ulomak, koji se našao pri arheološkim iskopavanjima. Međutim iz dokumenata je poznato da se u doba renesanse pa i ranije staklo proizvodilo u Dubrovniku, pa i izvozilo u susjedne zemlje. Tako se krajem XV i početkom XVI stoljeća spominje u Dubrovniku Mlečanin Ivan Tambarlin koji je na Pilama imao svoju radionicu, a u gradu prodavaonicu svojih proizvoda. Početkom stoljeća radi u Dubrovniku i staklar Nikola Ifković, za kojega se već 1511. godine bilježi da je mrtav. Ivan se obavezao Republici da će izrađivati razne predmete od običnog i »kristalinskog« stakla, što je veoma značajan podatak za proizvodnju ovog stakla izvan Venecije. Ta tehnika se pripisuje poznatom muranskom staklaru Angelu Barovieru polovicom XV stoljeća, a njegova proizvodnja izvan Murana spominje se u Francuskoj tek 1535. godine, pa je prema tome njegova proizvodnja u Dubrovniku 1511. godine važna za povijest evropskog staklarstva uopće.¹⁰⁸) Proizvodile su se čaše,¹⁰⁹) kupe, boce, vrčiči, zdjelice pa čak i svjetiljke, za koje je poznato da ih je u Dubrovniku 1572. godine naručio Mehmed-paša. Veće količine stakla izvozile su se jednako tako i u susjednu Albaniju.¹¹⁰) Razne staklene predmete nalazimo zabilježene u inventarima kuća, ali njihov izgled možemo jedino vidjeti na slikama s motivom posljednje večere renesansnih slikara u Hvaru, Krapnju, Korčuli.

U renesansnoj Dalmaciji bila je u upotrebi i umjetnički obrađena koža.¹¹¹) Iz arhivskih spisa vidimo njenu raznolikost primjenu: kožom su se oblagali zidovi soba, oslikana služila je za zastore, oblagao se namještaj, izrađivali jastuci, pokrivači za krevete, kutije, putne torbe, predoljarnici. Koža za zastore bila je pozlaćena, obojena i ukrašena raznim reljefnim i slikanim ukrasima. Do naših dana sačuvalo se nekoliko dekorativnih koža koje su služile za zastore i jastuke u Franjevačkom

samostanu u Dubrovniku, a prema stilskim ukrasima mogu se datirati u XVI i početkom XVII stoljeća.¹¹²⁾ Iz jednog arhivskog podatka poznato je da se ukrašavanjem kože bavio Vlaho, brat književnika Marina Držića, koji je bio slikar. On je u proljeće 1545. godine poslao svom prijatelju književniku Petru Aretinu kožnu kutiju koju je sam izradio. U jednom svom pismu Aretino mu zahvaljuje i divi se njegovoj umjetničkoj vještini.¹¹³⁾ I knjige su se uvezivale u kožu ukrašenu renesansnim ukrasima, a poznata su i imena nekolicine zanatlija koji su se tim poslom bavili; između njih se ističu Sebastijan iz Milana u Dubrovniku i 1556. godine Frane Rudičić u Splitu. Renesansni uvezi knjiga sačuvali su se u mnogim našim knjižnicama, a u Franjevačkom samostanu u Dubrovniku i alat koji je služio za utiskivanje ukrasa u kožu.¹¹⁴⁾

I odjeća renesansnog čovjeka bila je djelo majstora umjetničkih zanata. U dalmatinskim gradovima spominju se krojači,¹¹⁵⁾ cipelari i krznari koji su izrađivali odjeću od raznih tkanina, ukrašavali je krznom, vezom i čipkama. I dubrovački veziljci vezli su ogrtače za svoje sugrađane. No ni ta odjeća se nije sačuvala, već njene opise treba potražiti u arhivskim spisima,¹¹⁶⁾ književnim opisima¹¹⁷⁾ ili umjetničkim slikama. Za renesansnu odjeću značajne su i zavjetne pločice na kojima su prikazani likovi odjeveni u odjeću XVI stoljeća, a čuvaju se u Crkvenom muzeju na otoku Lopudu,¹¹⁸⁾ pa nadgrobna ploča Katarine Žuvić iz Franjevačkog samostana na Poljudu u Splitu,¹¹⁹⁾ koja slikovito prikazuje odjeću onoga vremena sa svim pojedinostima. Odjeću renesansnog čovjeka opisali su u svojim djelima Petar Hektorović, Marko Marulić, Marin Držić,¹²⁰⁾ a iz oporuka i miraza vidimo vrsnoću tkanina, ukrase, pojedine dijelove i koliko je pojedinac posjedovao odjevnih predmeta.

Jednako tako nalazimo niz predmeta umjetničkog obrta u unutrašnjosti renesansne kuće, ali se oni gotovo i nisu sačuvali do naših dana osim poneke škrinje,¹²¹⁾ stolice,¹²²⁾ ili pak metalnog, keramičkog ili staklenog ulomka posuđa.¹²³⁾ U inventarima kuća XVI stoljeća, koji još uvijek nisu dovoljno proučeni, nalazimo popisane raznovrsne predmete od namještaja do tkanina i srebrnih, metalnih, keramičkih, staklenih te ostalih predmeta. Od namještaja najviše se spominju škrinje¹²⁴⁾ raznih oblika i veličine, izrezbarene, oslikane ili obložene kožom, pa zatim stolice,¹²⁵⁾ stolovi,¹²⁶⁾ kreveti od jednostavnih do onih raskošnih s nebnicama.¹²⁷⁾ Od tkanina spominju se sagovi, zastori, pokrivači za krevete, stolnjaci, jastuci.¹²⁸⁾ Kakvog je oblika i na koji način je bio ukrašen jastuk vidi se na slikama renesansnih slikara,¹²⁹⁾ a nepoznati kipar sta-

vio je jastuk s ukrasima i kitama pod glavu Katarine Žuvić i Tome Nigrisa na nadgrobnim pločama u Franjevačkom samostanu u Poljudu¹³⁰) te biskupa Divnića u crkvi Gospe od Zečeva u Ninu.¹³¹) Jedan od brojnih jastuka koji se spominju u popisima slikovito je opisan 1528. godine u Zadru, a bio je od plavog pana s trakom od crvenog baršuna i svilenim resama.¹³²) Zatim se spominje brojno stolno posuđe: zdjele, pladnjevi, vrčevi i kupice od majolike, srebra i kositra, staklene čaše, boce, slanići. Tanjuri i jedaći pribor koji se sve više upotrebljava na evropskim stolovima u XVI stoljeću spominje se u isto vrijeme i u dalmatinskim kućama. Tanjuri su od kositra, srebra i majolike,¹³³) a jedaći pribor od srebra s ručicama od drva, metala ili kristala.¹³⁴) Jednako tako spominju se ogleдала,¹³⁵) poneki sat,¹³⁶) svjetiljke,¹³⁷) male ukrasne kutije¹³⁸) i dr.

Godine 1967. naše saznanje o umjetničkom obrtu u doba renesanse prošireno je novim predmetima koje smo dotada nalazili spomenute samo u raznim popisima, opisane od renesansnih pisaca ili pak neke od njih naslikane na slikama pojedinih slikara. Te je godine kod otoka Gnalića u pašmanskome kanalu otkriven u moru brod pun raznovrsnog i skupocjenog tereta.¹³⁹) Tu se našlo više od dvije tisuće raznih staklenih predmeta, majolike, zidnih i stropnih svijećnjaka, a posebno je značajna bala od 54 metra svilenog damaste koji po svojim ukrasima spada u tipične renesansne damaste što su se proizvodili u talijanskim tkaonicama. To je i jedini primjerak na svijetu sačuvane tkanine iz tog vremena u bali izišao neposredno iz tkaonice još zapečaćen plombama koje potvrđuju vrsnoću. Iako su svi ti predmeti proizvedeni van naše zemlje — a taj teret nije ni bio namijenjen našem tržištu — poznato je iz arhivskih spisa da su se oni uvozili i u gradove na našoj obali i tako postali sastavni dio njene kulturne povijesti. Naime u arhivskim spisima u drugoj polovici XVI stoljeća upravo takvi tereti spominju se na dubrovačkim brodovima, a među njima ih se nekoliko potopilo na putu iz Venecije i Ankone u Dubrovnik. Godine 1586. jedan takav brod pun stakla, posuđa, tkanina i razne druge robe koji je plovio iz Italije u Dubrovnik zarobili su senjski uskoci.¹⁴⁰)

I upravo to povezivanje nekog sačuvanog predmeta s arhivskom građom, književnom baštinom i likovnim djelima pomoći će da se potpunije sagleda ličnost renesansnog očvjeka i stvori slika o sredini u kojoj je on djelovao, stvarao i živio.

BILJEŠKE

¹⁾ Andrija Medulić, Prikazanje u hramu — *posuda na glavi žene*. (K. Prijatelj, Andrija Medulić. Zagreb 1952, sl. 16.) — Antonio Solario, Sv. Doroteja — *posuda u ruci*. (K. Prijatelj, Još o dvjema slikama iz splitske Galerije umjetnina. Peristil 12—13, Zagreb 1969—1970, sl. na str. 98.) — Flandrijski majstor druge četvrtine XVI stoljeća, Bogorodica s djetetom, anđelom i donatorom — *nož*. (K. Prijatelj, Studije o umjetninama u Dalmaciji II, Zagreb 1968, sl. 25.) — Matteo Ingoli. Posljednja večera — *postavljen stol za jelo s raznim čašama, zdjelama i ostalim stolnim priborom*. (G. Gamulin, Stari majstori u Jugoslaviji I, Zagreb 1961, t. LXXIX.) — Andrija Medulić, Legenda o Tobiji — *kamin*. (Isto, sv. II, Zagreb 1964, sl. 35.) — Lovro Dobričević, Poliptih — *muzički instrumenti*. Nikola Božidarević, Navještenje — *vaza, stalak na knjigu*. (K. Prijatelj, Dubrovačka slikarska škola 15—16 stoljeća. Zagreb 1968, sl. 27, 41, 46.) i dr.

²⁾ A. Jutronić, Apostolska vizitacija otoka Brača g. 1579. Croatia sacra 5, Zagreb 1933. — I. Vitezić, La prima visita apostolica posttridentina. Rim 1957. — D. Domančić, Valierova vizitacija na otoku Hvaru i Visu. Arhivska građa otoka Hvara I, Hvar 1961. — A. Jutronić, Vizitacije u Arhivu biskupske kurije u Hvaru. Starine JAZU knj. 51. Zagreb 1962. — C. Fisković, Umjetnine stare dubrovačke katedrale. Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU XIII, br. 1—3, Zagreb 1967. — Isti, Umjetnine u nekadašnjoj dubrovačkoj crkvi sv. Vlaha. Zbornik za likovne umjetnosti 5, Novi Sad 1969.

³⁾ D. Roller, Dubrovački zanati u XV i XVI stoljeću. Zagreb 1951. O raznim zanatlijama dalmatinskih gradova vidi: D. Božić Bužančić, Prilog poznavanju građana i pučana u Splitu početkom XVI stoljeća. Arhivski vjesnik XVI, Zagreb 1973, 159—176. — A. Šupuk, Liber baptizatorium (1581—1590), njegova antroponimna građa i osobitosti te antroponomije. Radovi Instituta za hrvatsku povijest 7, Zagreb 1957, 81—186. — N. Božanić Bezić, Prilog proučavanju stanovništva otoka Visa krajem XVI i početkom XVII stoljeća. Čakavska rič 2, Split 1974, 31—50.

⁴⁾ V. Han, Orijentalni predmeti u renesansnom Dubrovniku. Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda pod turskom vladavinom, sv. VI—VII, Sarajevo 1956—57, 115—137.

⁵⁾ Inventar Petra Filipovića iz 1557—1558. godine

Una borsta turchesca con loro da basso de pretio in una scattola

Un cavezzo de rassa turchina de brazza 12

Inventar Jerolima Geremie iz 1570. godine

Doi cortei Turchesci con manighi de osso bianco

Inventar Lovra Agazzi iz 1598. godine

Una vestina negra de mozaiairo turchesco vecchio

D. Božić Bužančić, Prilog poznavanju interijera kuće u Splitu iz druge polovine 16. vijeka. Izdanja Historijskog arhiva u Splitu, sv. 3, 1961, 108, 109, 112, 123.

⁶⁾ U popisu predmeta Fausta Vrančića iz 1585. godine
Quattro coltre di seda turschesche nuove

Un paro de stivaletti rossi, turcheschi con soi spironi
17 diecisetete fazzoli fin lavoradi et turcheschi
Miscellanea I, Zadar 1949, 43—45.

⁷⁾ V. Han, N. dj. 117.

⁸⁾ Jedan sirijski vrč opisuje i Petar Hektorović u svom Ribanju (Zagreb 1951, 54):

*Od Damaška strane / doni ga znanac moj
meu stvari izbrane, / kojim ne biše broj.*

⁹⁾ Štap od indijske trske poklonio je hvarskom pjesniku Petru Hektoroviću Dubrovčanin književnik Nikola Nalješković, koji je zacijelo bio rijedak i skupocjen predmet jer ga je u latinskim stihovima opjevao Korčulanin Antun Rozanović; koji stihovi u prijevodu Veljka Gortana glase:

*Pjesnik Nikola posla pjesniku Petru kao svoj dar štap da njime lako
hoda.*

*Taj štap je obao, prava memfiska trska, kojoj je na dršku bjelokost, a
na dnu drenovina.*

*Razlozi, mislim, neka ostanu skriveni u daru, koje tako pjesnik može u
lažnim stvarima ponajviše opjevati kao istinite.*

*Lažni uspjeh nosi bjelokosni znak, a pravi uspjeh znak drenovine, ali
izdubena trska označuje i glas.*

*Ili, možda, njegov mudri tvorac na taj način upozorava da se život od
lažnih dobara ima usmjeriti prema pravim dobrima,*

*tako da se čovjek, makar proveo čitave godine u ispraznim stvarima, osloni
na šiljak istine i osovi.*

*Ili je radije darovatelj to isto učinio darom želeći štapom označiti ugodnu
starost?*

*Glatkoća podsjeća na glavu starca, ali čvrstoća na njegovo tijelo, a dre-
novina označuje otvrdle noge.*

*Ili je, možda, zapažajući da njegova sadašnja dob treba lagani štapić,
opomenu da se primiče vrijeme kad će nozi štap biti potreban?*

*I želeći diti Ilirije svaku blagodat, ovom laganom pomoći olakšao joj je
tegotno vrijeme.*

*Što god bilo, stariji prijatelj nije mogao dugovjekom prijatelju poslati
ugodniji dar.*

Stari pisci, knj. V, Zagreb 1873, 348, 349 (latinski tekst).

¹⁰⁾ Kao primjer:

U kući braće Butković u Dubrovniku 1503. godine:

... uno casson de albeo depinto venetiano

Div. canc. 96, 211. Historijski arhiv — Dubrovnik

¹¹) Crvena prostirka izrađena od crvene svile iz Sinagoge u Dubrovniku potječe iz neke od radionica u Španiji ili Portugalu. M. Gušić, Neki primjerci tekstila u zbirci Sinagoge Jevrejske općine u Dubrovniku. Zbornik Jevrejskog historijskog muzeja 1, Beograd 1971, 325—335.

¹²) C. Fisković, Umjetničke veze Mađarske i Dalmacije u srednjem vijeku i renesansi. Mogućnosti XII/4—5, Split 1965, 493—511.

¹³) S. Petricioli, Njemački renesansni svijećnjaci na Jadranu. Peristil 12—13, Zagreb 1969—1970, 107—112.

¹⁴) Inventar J. Geremie iz 1570. u Splitu

... centure da dona alla turchescha chiamate tchanize

... uno vaso de coro alla turchescha detto somach vecchio

Inventar Lovra Agazzi iz 1598. godine

... Un cortello alla turchescha con la nazina d'ariento

... Una cintura alla turchescha

D. Božić Bužančić, N. dj. 114, 124.

¹⁵) Inventar J. Geremie

Item un capello negro alla ongaresca

Isto, 115.

¹⁶) Una vazma alla tedesca con doi cortelli novi dentro

Isto, 112.

Inventar Ivana de Ciprianis iz Zadra 1528. godine

Uno sagion alla tedesca de pano negro ...

Uno vestidjo alla tedesca de ruan vecchio, fodra di volpe triste

Miscellanea II—IV, 56.

¹⁷) C. Fisković, Dubrovački zlatari od XIII do XVII stoljeća. Starohrvatska prosvjeta S III, sv. 1, Zagreb 1949, 177, 186, 190, 193, 194, 206.

¹⁸) N. dj. 209, 174.

¹⁹) J. Tadić, Građa o slikarskoj školi u Dubrovniku XIII—XVI v. Beograd 1952, sv. II, 16.

²⁰) C. Fisković, N. dj. 171, 191.

²¹) C. Fisković, Slikar Angelo Bizamano u Dubrovniku. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 11, Split 1959, 89.

²²) C. Fisković, Dubrovački i primorski graditelji XIII—XVI stoljeća u Srbiji, Bosni i Hercegovini. Peristil 5, Zagreb 1962, 41.

²³) J. Tadić, Dubrovačka arhivska građa o Beogradu. Knj. 1, Beograd 1950, 13.

²⁴) C. Fisković, Kultura dubrovačkog ladanja (Sorkočevićev ljetnikovac na Lapadu). Split 1966, 65. — J. Tadić, (19), 164.

²⁵) C. Fisković, (17), 182.

²⁶) F. Kesterčanek, Prilozi povijesti dubrovačkog slikarstva XVI stoljeća. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, Split 1961, 237.

²⁷) C. Fisković, Ivan Rabljanin. Anali Historijskog instituta u Dubrovniku, sv. VI—VII, Dubrovnik 1957—1959, 214.

²⁸) C. Fisković, (17), 208.

²⁹) C. Fisković, (22), 41.

³⁰) J. Tadić, (19), 175.

- ³¹⁾ C. Fisković, (17), 197. — F. Kesterčanek, Biserje Dubrovnika. (Prilog kulturnoj historiji grada). Dubrovnik, god. IV, 3—4, Dubrovnik 1963, 37.
- ³²⁾ C. Fisković, (17), 191. — J. Tadić, (19), 214.
- ³³⁾ C. Fisković, (17), 164, 149.
- ³⁴⁾ F. Kesterčanek, (26), 243.
- ³⁵⁾ C. Fisković (17), 163, 165.
- ³⁶⁾ C. Fisković, Umjetnički obrt u XV i XVI stoljeću u Splitu. Marulićev zbornik, Zagreb 1950, 153.
- ³⁷⁾ N. dj. — C. Fisković, Marko Marul Pečenik i njegov likovni krug. Čakavska rič 1, Split 1972, 72.
- ³⁸⁾ D. Božić Bužančić, (3), 173. — C. Fisković, (36), 153.
- ³⁹⁾ D. Božić Bužančić, Umjetnički nakit XVI—XVIII stoljeća u Splitu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, Split 1963, 157.
- ⁴⁰⁾ C. Fisković, (36), 153.
- ⁴¹⁾ C. Fisković, Nekoliko dokumenata o našim starim majstorima. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku sv. LII, Split 1949, 194.
- ⁴²⁾ C. Fisković, (36), 153.
- ⁴³⁾ C. Fisković, Zadarski zlatar Mate Draganjić. U knjizi: Kulturna baština samostana sv. Marije u Zadru, Zadar 1968, 104—107.
- ⁴⁴⁾ C. Fisković, Splitski lazaret i leprozorij. Acta historica medicinae, pharmaciae et veterinae, a. III, br. 1—2, Beograd 1963, 7.
- ⁴⁵⁾ C. Fisković, Neobjelodanjeno djelo Blaža Jurjeva u Stonu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, Split 1961, 124, 127.
- ⁴⁶⁾ Rukopisne bilješke don Krste Stošića. Muzej grada Šibenika.
- ⁴⁷⁾ C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori. Split 1959, 115.
- ⁴⁸⁾ Vidi bilj. 46. — C. Fisković, (17), 148.
- ⁴⁹⁾ C. Fisković, (47), 112.
- ⁵⁰⁾ C. Fisković (17), 145.
- ⁵¹⁾ S. Gunjača, Repertorium Actuum Domini Antonii de Zandonatis olim Publici et Iurati Notarii Iadre. Starine knj. 42, Zagreb 1950, 286.
- ⁵²⁾ C. Fisković (47), 120.
- ⁵³⁾ C. Fisković, Dubrovački kovači i ljevači broskog oružja u XVI stoljeću. Mornarički glasnik, g. XI, br. 1/1961, 48.
- ⁵⁴⁾ C. Fisković, Spomenici otoka Visa od IX do XIX stoljeća. U knjizi: Viški spomenici. Split 1968, 69.
- ⁵⁵⁾ C. Fisković, (17), 149.
- ⁵⁶⁾ P. Grgec, Stari štap koji i danas propovijeda. Napredak kalendar, Sarajevo 1934, 3—11. — N. Bezić Božanić, Umjetnički obrt na otoku Hvaru u XVI i početkom XVII stoljeća. Radnja pročitana na skupu u povodu 360-godišnjice hvarskog kazališta (Rukopis).
- ⁵⁷⁾ C. Fisković, (43), 101—112.
- ⁵⁸⁾ K. Stošić, Nepoznati radovi Horacija Fortezze iz Šibenika. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, sv. XLVII—XLVIII, Split 1924—1925, 93—96.
- ⁵⁹⁾ C. Fisković, (47), 112, 128.
- ⁶⁰⁾ I. Petricoli, Likovna umjetnost renesanse u Zadru. U knjizi: Petar Zoranić i njegovo doba, Zadar 1969, 371, 372.

⁶¹⁾ I. Petricioli, Prilozi izučavanju srednjovjekovnog zlatarstva u Zadru. Radovi, razdio historije, arheologije i historije umjetnosti (1), god. 2, sv. 2, Zadar 1963, 138.

⁶²⁾ C. Fisković, (17), 205.

⁶³⁾ C. Fisković, Lastovski spomenici. Split 1966, 37, 39.

⁶⁴⁾ Isto, 37. — C. Fisković (17), 241.

⁶⁵⁾ Lj. Karaman, Osvrt na Liepopilijevu radnju o dubrovačkom moćniku. Jugoslavenski istorijski časopis III, 1—4, Beograd 137, 347. — G. Gelcich, Zwei Meisterwerke der Golschmiedekunst in der Domschatzkammer in Ragusa. Mittheilungen der Zentral-Kommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst und Historischen Denkmale, N. F. XII, Wien 1891, 146.

⁶⁶⁾ D. Diana, N. Gogala, S. Matijević, Riznica splitske katedrale. Split 1972, 79.

⁶⁷⁾ G. Gamulin, Tiziano Aspetti u Vrboskoj. Telegram, 26. I 1968. — Isti, Tiziano Aspetti sconosciuto. Arte Veneta XXII, Venecija 1968.

⁶⁸⁾ N. Bezić Božanić, (56).

⁶⁹⁾ Jutronić — Vrsalović — Domančić — Prijatelj, Kulturni spomenici otoka Braća. Split 1960, 152, 153, 156, 180, 231; I. Petricioli, Osvrt na ninske građevine i umjetničke spomenike srednjeg i novog vijeka. U knjizi: Povijest grada Nina, Zadar 1969, 352; Isti, Umjetnička baština samostana sv. Marije u Zadru. U knjizi: kulturna baština samostana sv. Marije u Zadru, Zadar 1968, 96; C. Fisković, Zaštita kulturnih spomenika u trogirsko-splitskim Kaštelima. Mogućnosti br. 10, Split 1972, 1160; Isti, romaničko raspelo u splitskom Velom varošu. Slobodna Dalmacija, 5. V 1971 (U članku pisac objavljuje po prvi put renesansnu srebrnu krunu s hrvatskim natpisom iz 1588. godine) C. Fisković, Romaničko raspelo iz crkve sv. Križa u Splitu. Peristil 12—13, Zagreb 1969—1970, 10, 11; N. Bezić-Božanić, Nekoliko podataka o primjeni gorskog kristala u Dalmaciji. Zbornik simpozija »Srednjovjekovno staklo na Balkanskom poluostrvu«, Beograd 1974 (u tisku).

⁷⁰⁾ C. Fisković, (17), 158, 194.

⁷¹⁾ Isto, sl. 9—12.

⁷²⁾ D. Roller, n. dj.; L. Beritić, Dubrovačka artiljerija. Beograd 1960; N. Božanić Bezić, Majstori oružja, štitari, kovači i ljevači topova od XIII do XVIII stoljeća u Dalmaciji. Vojnopomorski ogladi 1, Split 1966, 53—66.

⁷³⁾ C. Fisković, Ivan Rabljanin. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku VI—VII, Dubrovnik 1957—59, 205—232.

⁷⁴⁾ L. Beritić, Frano Antica Lastovac. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 8, Split 1954, 87—90; K. Dočkal, Naša zvona i njihovi ljevaoci. Zagreb 1942.

⁷⁵⁾ K. Stošić, Sela šibenskog kotara. Šibenik 1941, 137.

⁷⁶⁾ C. Fisković, Lastovski spomenici. Split 1966, 37, 38.

⁷⁷⁾ S. Petricioli, (13), 108.

⁷⁸⁾ C. Fisković, Dva renesansna erosa Nikole Roccatagliata na Visu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, Split 1963, 75—82. Tu još treba spomenuti i dva brončana zvonce ukrašena renesansnim reljefnim ukrasom koja se čuvaju u franjevačkom samostanu u Orebićima i u crkvi sv. Vida u Koritima na otoku Mljetu. C. Fisković, Franjevačka crkva i samostan na Orebićima.

U knjizi: Spomenica Gospe od Anđela u Orebićima, Omiš 1970, 115; C. Fisković, Spomenici otoka Mljeta. U knjizi: Otok Mljet naš novi nacionalni park, Zagreb 1958, 100.

⁷⁹⁾ N. Bezić, Bakrene posude za pranje. Vijesti muzealaca i konzervatora br. 1, Zagreb 1965, 17—18.

⁸⁰⁾ C. Fisković, Iz renesansnog Omiša. Izdanje Historijskog arhiva u Splitu sv. 6, Split 1967, 36.; K. Radulić, Nekoliko mjedenih pladnjeva XV—XVI stoljeća iz sjeverne Dalmacije. Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru g. 6, sv. 6, Zadar 1969, 101—116.

⁸¹⁾ C. Fisković, Korčulanska katedrala. Zagreb 1938, 63, 69, 71.

⁸²⁾ F. Kesterčanek, nekoliko arhivskih podataka o gradnji dubrovačkih ljetnikovaca XVI stoljeća. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 18, Split 1970, 76, 77. V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola. Beograd 1964, 232, 236, 237, 243, 248; J. Tadić, Građa o dubrovačkoj slikarskoj školi, knj. II, Beograd 1952, 151, 211, 213, 217, 219, 227, 228; J. Luetić, Iz djelatnosti dubrovačkih slikara na brodovima. Mogućnosti br. 3, Split 1959, 236, 238; C. Fisković, Francuski gotički i renesansni majstori u Dalmaciji. Mogućnosti br. 1—2, Split 1967, 150; K. Prijatelj, Slikari XVII i XVIII stoljeća u Dubrovniku. Starohrvatska prosvjeta, S III, sv. 1, Zagreb 1949, 252; C. Fisković, Maravićeve arkadne niše u Dubrovniku. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 10, Split 1956, 184, 185; C. Fisković, Nekoliko djela o našim starim majstorima. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku sv. LII, Split 1949, 200; C. Fisković (73), 209; F. Kesterčanek, Dubrovački renesansni dvorac XVI stoljeća u Tri crkve i njegova kronika. Anali Historijskog instituta JAZU, VI—VII, 1957—59, 410.

⁸³⁾ C. Fisković, Neobjelodanjeno djelo Blaža Jurjeva u Stonu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, Split 1961, 117; F. Kesterčanek, Nekoliko podataka o renesansnoj palači Skočibuha — Bizzaro. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, sv. IV—V, Dubrovnik 1955—56, 237, 247.

⁸⁴⁾ L. Jelić, Zvonik spljetske stolne crkve. Vjesnik hrvatskog arheološkog društva, N. S. god. 1, Zagreb 1896, 11, 12; D. Božić Bužančić, (3), 171.

⁸⁵⁾ C. Fisković, Hrvatski umjetnici u Mlecima. Mogućnosti br. 1, Split 1956, 8.

⁸⁶⁾ C. Fisković, (80), 35.

⁸⁷⁾ C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori. Split 1959, 88.

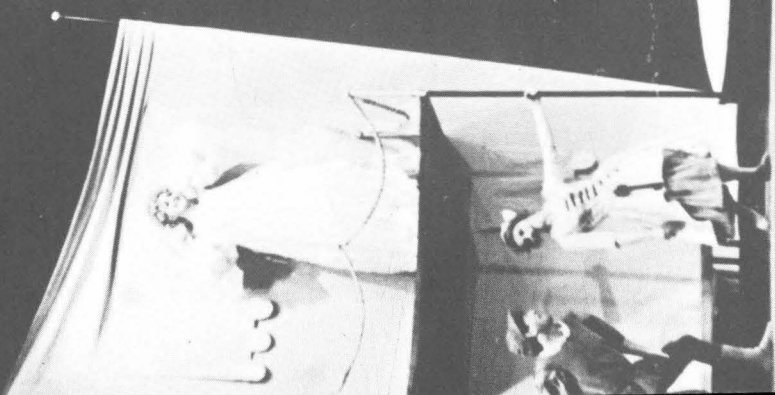
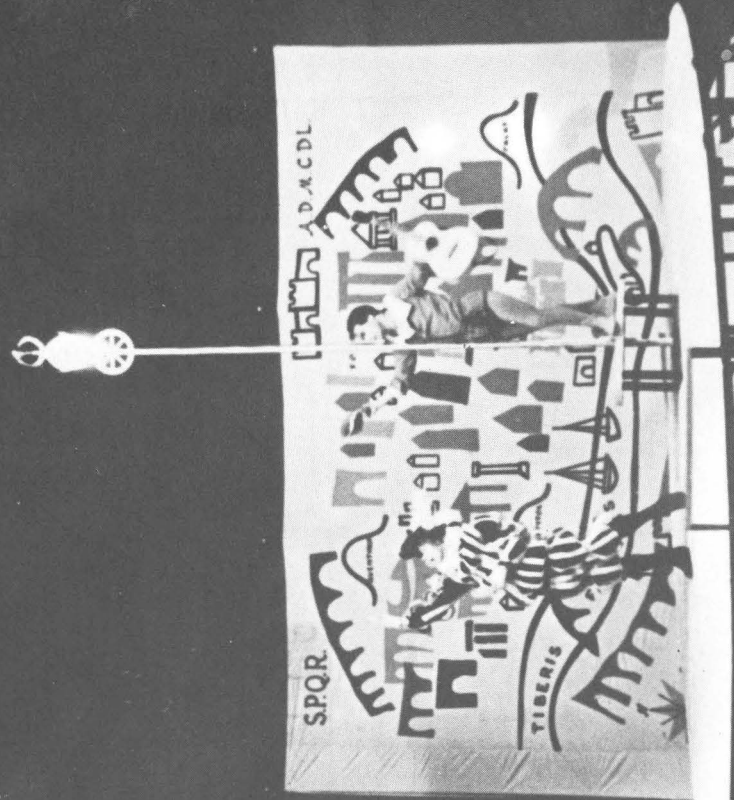
⁸⁸⁾ Na koru je natpis: MARC^o ANT^o VENT LESINA 1572. — C. Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije. Mogućnosti br. 6—7, Split 1974, 719.

⁸⁹⁾ V. Han, Drveni gotičko-renesansni vijenac iz Tudizićeve palače u Dubrovniku. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 10, Split 1956, 129—134.

⁹⁰⁾ Strop se danas nalazi u prostorijama Mjesnog ureda u Hvaru, a ranije je bio u kući Dulčić iz koje je prenesen 1924. godine.

⁹¹⁾ Okvir poliptiha Jerolima da Santa Croce u Splitu, oltari u franjevačkoj crkvi u Hvaru, oltari u crkvama u Škripu, Spliskoj, Nerežišćima, reljef Franje Čiočića u Pučišćima na o. Braču, okvir oltarne slike slikara Krile Nikolinog u Pakljeni na o. Šipanu, oltar u crkvi sv. Jurja na Pilama i dr.

^{91a)} U crkvi Domino u Dubrovniku sačuvala su se renesansna drvena vrata sakristije.

⁹²⁾ Misna odjeća s renesansnim vezom nalazi se u stolnoj crkvi u Splitu, stolnoj crkvi u Trogiru, samostanu sv. Marije i stolnoj crkvi u Zadru, stolnoj crkvi u Hvaru, župnoj crkvi u Jelsi, franjevačkom samostanu u Zaostrogu (ulomak veza), opatskoj zbirci u Korčuli, samostanu male braće i stolnoj crkvi u Dubrovniku.

⁹³⁾ N. Božanić Bezić, Prilog o dubrovačkom umjetničkom vezivu XVI stoljeća. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 14, Split 1962, 156—164. Godine 1573. papinski vizitator Ivan Frano Sorman našao je u crkvi sv. Vlaha više komada vezene misne odjeće. C. Fisković, Umjetnine u nekadašnjoj crkvi sv. Vlahu. Zbornik za likovne umjetnosti 5, Novi Sad 1969, 328, 329.

⁹⁴⁾ C. Fisković, Novi podaci o Hanibalu Luciću. Čakavska rič 1, Split 1974, 9, 10.

⁹⁵⁾ C. Fisković, Stare tapiserije u Dalmaciji. Zbornik muzeja primenjene umjetnosti, Beograd (u tisku).

⁹⁶⁾ Čipka i bijeli vez u Dalmaciji. Katalog izložbe Etnografskog muzeja u Splitu, predgovor napisala M. Gušić, Split 1969; M. Gušić, Proučavanje čipkarske proizvodnje u Hvaru. Ljetopis JAZU knj. 47, Zagreb 1960, 326—328; Muzej za umjetnost i obrt 1880—1970. Katalog izabranih djela. Zagreb 1970, str. 285, sl. 26; M. Gušić, Obrada zbirke čipaka u benediktinskom samostanu u Zadru. Ljetopis JAZU knj. 66, Zagreb 1966, 372—374; M. Gušić, Zbirka čipaka samostana sv. Marije u Zadru. Radovi instituta JAZU u Zadru sv. VI—VII, Zagreb 1960, 81—97.

⁹⁷⁾ U franjevačkom samostanu u Dridu na Čiovu nalazila se misna košulja s renesansnom šivanom čipkom, koja je nestala u požaru iza II svjetskog rata. Lj. Karaman, Umjetnost u Dalmaciji u XV i XVI vijeku. Zagreb 1933, sl. 101. — M. Gušić, Uz pitanje dubrovačke čipke. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovnika sv. 1, Dubrovnik 1952, 331—341.

⁹⁸⁾ D. Roller, (3), 82, 83.

⁹⁹⁾ S. Petricioli, Iz inventara majolike u Zadru. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, Split 1963, 126—141. — Isti, Nekoliko primjeraka majolike iz Zadra s figuralnim motivima. Peristil 8—9, Zagreb 1965—1966, 47—55. — Isti, Primjerci gravirane keramike XV i XVI stoljeća pronađeni u Zadru. Peristil 10—11, 1967/1968, 69—78.

¹⁰⁰⁾ Izvještaj o zajedničkom jugoslavensko-američkom istraživanju Dioklecijanove palače u Splitu, Nalazi (u pripremi na engleskom jeziku i posebni svezak URBS-a na hrvatskom).

¹⁰¹⁾ Z. Gunjača, Koliko je Šibenik star. Slijed mnogih stoljeća. Nedjeljna Dalmacija, 23. II 1975. Split.

¹⁰²⁾ C. Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije. Mogućnosti g. XXI, br. 6—7, Split/1974, 720.

¹⁰³⁾ K. Kovač, Nikolaus Ragusinus und seine Zeit. Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der K. K. Zentralkommission für Denkmalpflege, H, I—IV, Wien 1917, 69. — J. Tadić, (19), 170, 171, 180, 188, 192.

¹⁰⁴⁾ F. Kesterčanek, (82), 410.

¹⁰⁵⁾ Komedija sedma. U knjizi: N. Nalješkovića, M. Benetović, J. Palmotić, Djela, Zagreb 1965, 112.

¹⁰⁶⁾ A. Šupuk, (3), 155.

¹⁰⁷⁾ V. Cvitanić, Glagoljska madrikula Svetog Mihovila u Vrsima (kod Nina). Radovi Instituta JAZU u Zadru, Zadar 1972, 220.

¹⁰⁸⁾ V. Han, Prilog proučavanju dubrovačkog staklarstva XVI veka. Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, sv. 3—4, Beograd 1971, 213—225.

¹⁰⁹⁾ Ulomak čaše ukrašen izbočenim kapima našao je C. Fisković u ruševini kod Glabalova sela iznad Orebića. — Godine 1552. imao je mletački trgovac Andrija na trgu ispred stolne crkve u Trogiru svoj dućan u kojem je prodavao i staklene čaše. C. Fisković, Igra loptom u renesansnoj Dalmaciji. Mogućnosti g. XII, br. 12, Split 1958, 993.

¹¹⁰⁾ B. Hrabak, Jevreji u Albaniji od kraja XIII do kraja XVII veka i njihove veze sa Dubrovnikom. Zbornik Jevrejskog istorijskog muzeja 1, Beograd 1971, 71.

¹¹¹⁾ J. Perić, Kuća u Šibeniku od najstarijeg vremena do konca XVIII stoljeća. Radovi Instituta JAZU u Zadru 2, Zadar, 1955, bilj. 51. 117, 119 — D. Božić Bužančić, (5), 101.

¹¹²⁾ V. Han, Upotreba dekorativne kože u renesansnom Dubrovniku. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku IV—V, Dubrovnik 1955—1956, 245—264.

¹¹³⁾ F. Kesterčanek, Vlaho Marinov Držić. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, Split 1955, 186.

¹¹⁴⁾ N. Bezić Božanić, Prilog proučavanju umjetničkog uveza knjige u Dalmaciji. Zbornik Muzeja primenjene umetnosti 18, Beograd 1974, 82, 83, 84, 85, 86.

¹¹⁵⁾ U Splitu se spominju krojači: Marin Punošević, Mario Saniković i Damjan (D. Božić Bužančić, (3), 171), U Šibeniku: Cesar, Juraj Zadranin i Mihovil (A. Šupuk, (3), 131, 137, 146), U Korčuli Jerolim Zanimartinov (C. Fisković, Stara korčulanska brodogradilišta. Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XX, Kotor 1972, 77), u Hvaru Živić (C. Fisković, (94), 11), Bernard i Ivan iz Splita (Knjiga krštenih Hvara 1516—1558, 15, 50. — Župski ured, Hvar). O krojačima u Dubrovniku [(D. Roller (3)].

¹¹⁶⁾ D. Božić Bužančić, Umjetnički nakit XVI—XVIII stoljeća u Splitu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, Split 1963, 142—147. — Ista, Odjeća Splićanke XVI i XVII vijeka. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku X—XI, Dubrovnik 1962—63, 165—206.

¹¹⁷⁾ C. Fisković, Marko Marul Pečenić i njegov likovni krug. Čakavska rič 1, Split 1972, 82. — Isti, Petar Hektorović i likovne umjetnosti. Zbornik radova o Petru Hektoroviću, Zagreb 1970, 57.

¹¹⁸⁾ M. Gušić, Votivi mjesnog muzeja u Londonu. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku III, Dubrovnik 1954, 237—252.

¹¹⁹⁾ C. Fisković, (117), sl. na str. 81.

¹²⁰⁾ C. Fisković, Likovna umjetnost u djelima i vremenu Marina Držića. Zbornik radova o Marinu Držiću. Zagreb 1969, 50—54.

¹²¹⁾ V. Han, Umjetnička škrinja u Jugoslaviji od XIII do XIX stoljeća. Katalog izložbe, Beograd 1961, 17, 20, 21, sl. na str. 23, 25, t. VI. — U Omišu se čuva renesansno-barokna škrinja s prednjom oslikanom stranom na kojoj je prikazan gradski grb koji drže dva naga muškarca s palicama u ruci. Škrinju spominje Marin Držić u svojoj komediji »Skupu«: »A da ga u skrinji držim,

koliko bi veće gvozdjem obijena bila, toliko bi se prije od tezora stavili.«
... M. Držić, *Novela od Stanca, Tirena, Skup, Dundo Maroje*. Zagreb 1964,
145. — Spominje je i Martin Benetović u »Hvarkinji«: »... najljepju suknju od
mekoga sukna, ku jimam, na tvoju je zapovij, osim ča ti mislim škrinju
napuniti, akobogda, kad te odamo.« N. Nalješković, M. Benetović, J. Palmotić,
Djela. Zagreb 1965, 178.

¹²²⁾ Renesansne stolice sačuvala su se u Franjevačkom samostanu u Krap-
nju, Dominikanskom samostanu u Dubrovniku, u Visu i dr. O renesansnim
stolicama vidi: V. Bučić, *Stol o petih tisočletjih*. Katalog izložbe, Ljubljana
1973, sl. 9.

¹²³⁾ V. Kružić Uchytíl, S. Staničić, *Stolno posuđe i pribor od renesanse
do secesije*. Katalog izložbe, Zagreb 1973, 8, 9, sl. 1.

¹²⁴⁾ U Šibeniku: Una cassa d'albeo depenta e dorada

Un forzier depento... J. Perić, (111), 264—268.

U Splitu: Una cassa vecchia con alquanti pellicine bechine piciole de poco
moneto

Una altra cassa vecchia voida

Item una cassa vecchia depenta

Una altra cassa bianca de albeo

Due casselette coverte de carta colorada... D. Božić Bužančić, (5),
111, 113, 123.

U Zadru: Una cassa granda de ancipresso

Una cassa de albeo cum certe roture de legno

Una cassa vecchia de pelle

Item una cassa voda cum solo uno capenichio dentro,

cum el couerto de cordousm se porta a caualo

Una casseleta cum uno archo da ballote... *Miscellanea II—IV*,

Zadar 1950—1952, 57, 58.

U Dubrovniku: među založenim stvarima slikara Matka Milovića:

una capsa de abiete pro signo et pignore...

Kći zidara Mihoča Radišića ima:

Uno cophano depento vecchio

Petar Radonjić se obavezao da će izraditi:

cophanum unum magnum con duobus cophanetis rocca sive

cusegle et carta a rocca...

Cophano et cophanetis parris duobus... ad modum et disinum

modernum... J. Tadić, (19), 1, 30, 98, 99, 100, 112, 114, 123,

127, 140, 144, 145, 146, 147, 150.

Na Lopudu: l capsa de nocella

sforziero uno coperto de pelle

una cassa de talpon

3 casse di legno in mano de garzoni

cassa una di ancipresso et una cassetta di ancipresso una cassa

rossa... N. Beritić, *Prilog poznavanju unutrašnjosti lopudske*

kuće XVI stoljeća. *Analī Historijskog instituta JAZU III*, Dubrovnik 1954,
506, 508.

¹²⁵⁾ U Splitu: Item una Carega d'apozo da Sentar de noghera
Item un bancho d'ininzi al al letto depento
Sei carieghe dapozzo d'albeo bianche... D. Božić Bu-
žančić, (5), 117, 122.

Na Lopudu: Una cariega de segna
Sei carege de noghera
Carege tre de valenza... N. Beritić (124), 493, 505.

U Zadru: Una carigeta de ancipresso
Una carega di legno
Carege di legno numero 8... Miscellanea (124), 58.

¹²⁶⁾ U Šibeniku: Una tavola da mensa cum suoi treppedi... J. Perić, (111).

U Splitu: Una tavola da mangiar suso con gli suoi zellotti
Item una tavola vechissima co' i suoi trespidi
Una tavola d'albeo con dui cavaletti... N. Božić Bužančić (5),
107, 117, 122.

Na Lopudu: 1 tauula da manzare di cipresso
taoula con scagni banchi et carega... N. Beritić, (124), 493, 504, 507.

U Zadru: Una tavola de ancipresso da mangar suso... Miscellanea (124), 58.

¹²⁷⁾ Krevet slikovito opisuje Marko Marulić u svojoj »Juditi«:

*Postilja je bila na sridu komori,
mehka, čista, bila s pisani zastori.*

M. Marulić, Judita. Zagreb 1950, 57. — Dio kreveta sa zavjesom, pokrivačem
i jastukom vidi na renesansnoj slici u obliku lunete, koja se čuva u župskoj
crkvi u Omišu.

U Šibeniku: La lettiera con suo soffitado di noghera con la sua cassetta fu
stimata...

Una letiera di noghera col suo fondo
Una letiera di noghera grande... J. Perić, (111).

U Splitu: Una litiera de Noghera usada con le sue colone e cielo
Item una lettiera depenta con suo stramazo vechio et uno pagliarizo
suto con tornaleti di sarza rovanì... D. Božić Bužančić, (5),
107, 117.

U Zadru: Una lettiera de noghera alla cortessana... Miscellanea (124), 56.

Na Lopudu: Letto di piuma uno con dua capezali et cussini de piuma 2
lettere da lecti con sui banchi... N. Beritić (124), 494, 505.

¹²⁸⁾ Vidi popise predmeta navedene u radovima u bilj. 124.

¹²⁹⁾ K. Prijatelj, Studije o umjetninama u Dalmaciji I, Zagreb 1963, sl. 30,
na slici F. da Santa Croce u Starom Gradu na o. Hvaru Marija drži dijete
na jastuku.

¹³⁰⁾ Vidi bilj. 119.

¹³¹⁾ I. Petricoli, Likovna umjetnost renesanse u Zadru. U knjizi: Petar
Zoranić i njegovo doba, Zadar 1969, sl. na str. 508.

¹³²⁾ Popis stvari Ivana de Ciprianis iz Zadra 1528. godine:

Item le intimele dela dita lettiera in 5 pezzi de pano azuro, con le striche de veludo rosso con le sue franze de seda... Miscellanea,

(124), 56.

¹³³⁾ U Splitu: Piadone de peltre, tagiori e scudeli, et scudelini

Item confettere de maiolica bianca numero sette

Item confettere de vero no. doi

Item boccali de maiolica bianchi no. tre

Item Piatelli de maiolica divisadi no. quattordisi

Item una piadena de maiolica lavorada

Item piatti di peltre

Item una salera di maiolica... N. Božić Bužančić (5), 109, 116.

U Zadru: Dui salere de arzento pesa oncie $3\frac{1}{2}$

Una taza de arzento pesa oncie $9\frac{1}{2}$

7 piadene de piera... Miscellanea (124), 55, 59.

Na otoku Lopudu: 2 piatene grande de peltro

2 para de piadene de peltro

1 salsero de peltro

2 piatti dua piccoli di rame... N. Beritić, (124), 502.

U Dubrovniku: u kući slikara Vlaha Božidarevića:

taze numero cinque de argento

u oporuci Živane majke slikara Hamzića:

una tazza di argento

Među založenim stvarima Matka Milovića slikara:

quator tacias argenti non bullatas patinas quator de peltro

Marin Dobročević slikar ima:

unam taciām magnam argenteam

U kući Andrije Benkovića:

Duos bocalēs... J. Tadić, (19), 6, 100, 125, 134.

Godine 1502. Republika je poslala dvije srebrne zdjele Mustafabegu Bogojeviću, 1509. dvije plitice sinu Daut-bega, a 1512. godine naručio je mostarski vojvoda kod dubrovačkih zlatara legjen i zlatni vrč. C. Fisković, Dalmatinski majstori u srednjovjekovnoj Bosni i Hercegovini. Radovi III Muzeja grada Zenice, Zenica 1973, 179.

Među stvarima Fausta Vrančića Šibenčanina:

Una pignata grande de rame col suo coperchio

Una fiaschera con 4 fiaschi... Miscellanea, (6), 46.

Marko Marulić opisuje prizor za stolom u »Juditi«:

Sedeći za stoli, oni se čtovahu,

ophode okoli, sluge jim landahu;

a družu služahu vino iz bokare,

črljeno livahu u zlate pehare.

Ča peku, ča vare, družu ti nošahu

na čiste lopare: jedno donošahu,

drugo odnošahu, svrtaje nogami,

dvorno pristupahu, segaje rukami.

*Visoko s svičami stahu kandaliri,
mnogimi zrakami odsivahu miri;
ne biše ko sviri, ni s bukom govori,
ni smijuć se ciri, ni šale ki tvori.*

M. Marulić, (127), 56.

Marin Držić u Prologu drugom »Komedije prikazane u Držić na piru« govori o srebrnoj čaši:

*Svitli je stan ovoj Džula Pjerovića,
u gradu tolikoj počtena plemića,
ki srebro mjeraše, Pribate, starići,
i srebrom pijaše s družinom plemići.*

M. Držić, (121), 130.

I Petar Zoranić u svojim »Planinama« opisuje jedaći pribor i Kutlić od drva:

»Tada uze dvj žlice prihitro udilane, ke mu pri bedri u mošnji od laneće šare kožice višahu, ke jedna u drugu sklapaše kako sve jedna da bi, s držalom zakučastim od čista kositra slitim, i dâ jih Sladoju: — To ti za dil mta budi — reče. Pak kutlić jedan od tamariža prihitro udilan s četirimi midenimi ručicama, znutra loza jedna izdilana gizdavo a izvan razliki uzli demirski hitro pripisani, tad Dragoljubu davši: A to tebi za časti dil budi«.

P. Zoranić, J. Baraković, Planine, Vila Slovinka. Zagreb 1964, 114.

¹³⁴⁾ U Dubrovniku: pironi cinque di argento
cochiari cinque di argento
uno cortello turchescho cum argento e uno fuseto

J. Tadić (19), 109, 134.

U Splitu: Cuchiaro d'arzeno no. tre

Pironi d'arzeno no. sei... D. Božić Bužančić, (5), 112.

Faust Vrančić ima:

Undici cuchiaro d'argento et uno rotto... Miscellanea (6), 46.

¹³⁵⁾ U Dubrovniku u kući Marije ud. Marina Radonjića:

tri pozlaćena zrcala Div. Canc. 129, 32' — Historijski arhiv — Dubrovnik.

U kući Frana Radatovića:

Due specchii indorati... Tadić, (19), 187.

U Splitu: Un specchio grande con la sua cassa... D. Božić, (5), 122.

Na Lopudu: 2 spechi uno indorato... N. Beritić, (124), 504.

Faust Vrančić ima: 1 specchio grande d'ebeno... Misc. (6), 45.

¹³⁶⁾ N. Božanić Bezić, Stari dalmatinski satovi. Mogućnosti br. 10, Split 1966, 1113.

¹³⁷⁾ Una lume di oglio
Item candelieri di laton no. due
ciriacho turchescho

Ilija Rose u Dubrovniku ima svjetiljku od alabastra (vidi već spomenute popise predmeta u Splitu, Lopudu i Dubrovniku).

¹³⁸⁾ U Dubrovniku u kući Nikole Fornarovića:

Una cassetta lavorata di pasta con figure intorno... J. Tadić (19), 187.

¹³⁹⁾ Vidi literaturu o Gnaliću u radnji: S. Petricioli, Kulturno-historijsko značenje hidroarheološkog nalaza kod Gnalića. Zbornik Zadarsko otočje, povremena izdanja Narodnog muzeja u Zadru sv. 1, Zadar 1974, 78. — K ovome treba dodati i A. Gasparetto, The Gnalić wreck identification of the ship. S. Petricioli, The Gnalić wreck: the glass. R. H. Brill, Analyses of some finds from the Gnalić wreck. Journal of Glass. Studies, volume XV 1973, the Corning museum of Glass, 79—97.

¹⁴⁰⁾ T. Popović, Dubrovnik i Ankona u jevrejskoj trgovini XVI veka. Zbornik Jevrejskog istorijskog muzeja 1, Beograd 1971, 48.